

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/202/2017
Identifikačné číslo spisu: 1112210135
Dátum vydania rozhodnutia: 21.06.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Edita Bakošová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:1112210135.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne OZETA NEO, a. s., so sídlom v Topoľčanoch, Dopravná 2098/9, IČO: 36 329 843, zastúpenej advokátskou kanceláriou Zvara advokáti s. r. o. so sídlom v Bratislave, Námestie SNP 1, proti žalovanej Slovenskej republike za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie 13, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 10 C 77/2012, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 31. mája 2017 sp. zn. 4 Co 376/2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 31. mája 2017 sp. zn. 4 Co 376/2015 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 20. apríla 2015 č. k. 10 C 77/2012-159 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala zaplata 20 028,41 eur s príslušenstvom titulom postúpenej pohľadávky od pôvodnej žalobkyne VINACO HOLDINGS LIMITED (ďalej len „pôvodná žalobkyňa“). Žalovanej nepriznal náhradu trov konania. Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa § 1, § 2, § 3 ods. 1,2, § 4 ods. 1 písm. a/ bod 3, § 9 ods. 1,2 a § 19 ods. 1, 3 zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci platného a účinného v rozhodnom období a § 525 ods. 2, § 526 ods. 1 a § 530 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Škoda mala pôvodnej žalobkyňi vzniknúť postupom exekútora JUDr. Jána Fázika v exekučnom konaní sp. zn. EX 206/99 v žalovanej výške, pričom nesprávny úradný postup exekútora mal spočívať v tom, že v rozpore s § 165 ods. 1 Exekučného poriadku si nespĺnil svoju povinnosť a nevyplatil oprávnenej v tomto exekučnom konaní finančné prostriedky v sume 20 028,41 eur v zmysle uznesenia Okresného súdu Považská Bystrica č. k. 1 Er 710/1999-224 z 24. augusta 2009, právoplatného 19. novembra 2010. Súd prvej inštancie uznesením č. k. 10 C 77/2012-118 z 9. júla 2014 vyhovel návrhu na zmenu žalobkyne a pripustil, aby pôvodná žalobkyňa z konania vystúpila a na jej miesto vstúpila súčasná žalobkyňa. Uviedol, že po pripustení zmeny sporovej strany na strane žalobkyne vzniesla žalovaná námietku premlčania, pričom poukázala na to, že zmluva o postúpení pohľadávky medzi pôvodnou a súčasnou žalobkyňou bola uzatvorená 14. októbra 2011, teda ešte pred podaním žaloby vo veci samej. Súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že tým, že zmluva o postúpení pohľadávky bola uzavretá pred

podaním žaloby, pôvodná žalobkyňa nebola aktívne vecne legitimovaným subjektom na podanie návrhu na náhradu škody. Oprávneným subjektom sa stala nová žalobkyňa, ktorá si však nárok na náhradu škody uplatnila po uplynutí trojročnej premlčacej lehoty predĺženej o čas trvania predbežného prerokovania nároku na náhradu škody v zmysle ustanovenia § 19 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z., pretože súdny exekútor bol povinný pohľadávku oprávnenej vyplatiť v zmysle uznesenia Okresného súdu Považská Bystrica č. k. 1 Er 710/99-224 z 24. augusta 2009, právoplatného 19. novembra 2010 do siedmich dní, t. j. do 26. novembra 2010. Premlčacia lehota na náhradu škody začala plynúť 27. novembra 2010 a uplynula 27. novembra 2013, ktorú treba predĺžiť v zmysle § 19 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z. o šesť mesiacov, teda nárok na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom súdneho exekútora sa premlčal 27. mája 2014 a žalobkyňa si nárok na náhradu škody uplatnila až 3. júna 2014, kedy pôvodná žalobkyňa doručila súdu návrh na zámenu účastníkov konania. Uzavretím zmluvy o postúpení pohľadávky sa plynutie premlčacej lehoty na náhradu škody neprerušilo, preto žalobu zamietol z dôvodu premlčania uplatneného nároku s poukazom na § 19 zákona č. 514/2003 Z.z. O náhrade trov konania rozhodol podľa §142 ods. 1 O.s.p.

2. Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Bratislave (ďalej „odvolací súd“) rozsudkom z 31. mája 2017 sp. zn. 4 Co 376/2015 napadnutý rozsudok vo výroku ako vecne správny potvrdil a žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Uviedol, že súd prvej inštancie vyvodil z vykonaného dokazovania nesprávne skutkové, a na ich základe aj nesprávne právne závery. Odvolací súd dospel k záveru, že žalobkyňa nie je v spore aktívne vecne legitimovaná, pretože pohľadávka pôvodnej žalobkyne voči štátu uplatnená žalobou nebola na súčasnú žalobkyňu postúpená. Pôvodná žalobkyňa podala na súd žalobu proti štátu o náhradu škody vo výške 20 028,41 eur s príslušenstvom tvrdiac, že jej súdny exekútor nepoukázal v exekučnom konaní vymoženú a priznanú sumu, a že týmto nesprávnym úradným postupom exekútora jej vznikla škoda v žalovanej výške. Uviedol, že pôvodná žalobkyňa bola v zmysle § 9 ods. 2 zák. č. 514/2003 Z.z. oprávnená domáhať sa od štátu náhrady škody, ktorá jej mala byť spôsobená nesprávnym úradným postupom exekútora, a žalobou podanou na súd, si tento nárok voči štátu aj uplatnila. Predmetný nárok bol spôsobilým predmetom postúpenia pohľadávky v zmysle § 524 Občianskeho zákonníka a poškodená pôvodná žalobkyňa mohla svoju pohľadávku postúpiť na inú fyzickú alebo právnickú osobu. K postúpeniu tejto pohľadávky však nedošlo, resp. jej postúpenie nebolo v konaní preukázané, preto žalobkyňa nie je nositeľom subjektívneho práva, o ktorom sa v konaní rozhoduje. Keďže nedostatok aktívnej vecnej legitimácie je vždy dôvodom na zamietnutie žaloby, je rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorý žalobu zamietol, vo výroku vecne správne. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a § 396 ods. 1 C.s.p.

3. Proti uvedenému rozsudku podala žalobkyňa dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p. Namietala, že odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie z iných dôvodov ako súd prvej inštancie, a to pre nedostatok aktívnej vecnej legitimácie žalobkyne, ktorý dôvod uviedol až pri vyhlásení rozsudku a jeho stručnom odôvodnení, avšak postup podľa § 382 C.s.p. nedodrжал. Odvolací súd formálne zopakoval dokazovanie a vyzval strany aby sa k oboznámeniu vyjadrili, neoboznámil však strany so svojím iným právnym posúdením veci ani s tým, aké úvahy sú základom pre potvrdenie rozsudku z iných dôvodov. Žalobkyňa tak nemala možnosť vyjadriť sa k úvahám a právnym záverom odvolacieho súdu. Rozhodnutie odvolacieho súdu tak bolo nečakane založené na iných dôvodoch, než na ktorých založil svoje rozhodnutie súd prvej inštancie. Pôvodná žalobkyňa sa žalobou domáhala, aby súd rozhodol, že má voči žalovanej právo na náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z.z. a túto škodu riadne vyčísliť. Odvolací súd žalobou uplatnené právo „prekvalifikoval“ na pohľadávku voči súdnemu exekútorovi ako nový zodpovednostný vzťah medzi pôvodnou žalobkyňou a exekútorom. Dovolateľka z odôvodnenia potvrdzujúceho rozsudku nevie určiť, na základe akej konkrétnej právnej normy odvolací súd odvodil úvahu o zániku (časti) pohľadávky voči pôvodnému dlžníkovi a vzniku novej pohľadávky voči exekútorovi a na základe akej právnej normy dospel k záveru, že na základe právoplatného a vykonateľného rozvrhu výt'ážku z dražby došlo k uspokojeniu (časti) pohľadávky voči pôvodnému dlžníkovi. Ak odvolací súd jednoznačne a zrozumiteľne neuviedol, aký právny predpis použil na zistený skutkový stav a svoje závery v odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku nepodložil judikatúrou najvyšších súdnych autorít, týmto postupom žalobkyňi

odňal právo domáhať sa preskúmania nesprávneho právneho posúdenia vecí v dovolacom konaní z dôvodov podľa § 421 C.s.p. ods. 1 písm. a/ až c/. Z uvedených dôvodov žiada napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalovaná sa k dovolaniu písomne nevyjadrila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote strana, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je prípustné a súčasne tiež dôvodné.

6. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok. Najvyšší súd preto podmienky, za ktorých možno podať dovolanie posudzoval podľa právnej úpravy účinnej od uvedeného dňa, t. j. podľa Civilného sporového poriadku.

7. Podľa § 419 C.s.p., proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

8. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné a podmienky prípustnosti dovolania, sú uvedené v ustanoveniach § 420 a § 421 C.s.p. V preskúmvanej veci žalobkyňa odôvodňovala prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ C.s.p.

9. Podľa § 420 písm. f/ C.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. treba rozumieť taký vadný postup súdu, ktorý sa prejavuje v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, vymykajúcich sa nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktorý tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Pri posudzovaní znemožnenia uskutočňovať strane jej patriace procesné práva, je nevyhnutné skúmať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietať alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

11. Žalobkyňa odôvodnila porušenie práva na spravodlivý proces okrem iného tým (posudzujúc jej dovolanie aj podľa obsahu - § 124 ods. 1 C.s.p.), že odvolací súd svoje rozhodnutie riadne neodôvodnil, najmä však, že rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za nečakané, prekvapivé, nepredvídateľné.

12. K námietke žalobkyne týkajúcej sa nepreskúmateľnosti napadnutého rozsudku treba uviesť, že podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné.“ (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej nožnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.“ (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii

obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami, na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premis dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé.“ (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

13. Aj Najvyšší súd Slovenskej republiky už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach práve pod vplyvom judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky zaujal stanovisko, že medzi práva civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť, je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ C.s.p.

14. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu najmä vtedy, ak odvolací súd zmeňuje rozsudok súdu prvej inštancie, resp. potvrdzuje rozsudok z iných dôvodov. V takomto prípade odvolací súd musí podať výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozsudku vyčerpávajúcim spôsobom. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa musí vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

15. V danej veci odvolací súd potvrdil zamietajúci rozsudok súdu prvej inštancie ako vo výroku vecne správny, avšak z iných dôvodov než súd prvej inštancie, keď dospel k záveru, že žalobkyňa nie je v predmetnom spore aktívne vecne legitimovaná, pretože k postúpeniu vymáhanej pohľadávky na ňu nedošlo.

16. Vychádzajúc z odôvodnenia odvolacieho súdu nie je zrejmé na základe akých vykonaných dôkazov odvolací súd dospel k záveru, že predmetná pohľadávka nebola na žalobkyňu postúpená, pretože z obsahu spisu nevyplýva, aké konkrétne dokazovanie odvolací súd v tomto smere vykonal a či súd vyzval účastníkov, aby sa k tejto, pre rozhodnutie podstatnej otázky, vyjadrili. V odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu následne absentuje zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu súd vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

17. Podľa § 382 C.s.p., ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

18. Princíp tzv. „predbežného právneho posúdenia vecí“ vychádzajúci aj z § 382 C.s.p. (tiež por. § 171 ods. 1 C.s.p.) súvisí so zameraním sa na dokazovanie sporných skutočností, a to tým spôsobom, aby strany sporu dostali príležitosť predstaviť vlastné argumenty týkajúce sa právneho posúdenia veci. Tým by sa mohol predbežný právny názor všeobecného súdu potvrdiť alebo vyvrátiť (III. ÚS 446/2010).

19. V zmysle ustanovenia § 382 C.s.p., právnym predpisom, ktorý pri doterajšom rozhodovaní nebol použitý, je právny predpis o ktorého výklad a použitie nežiadal v priebehu sporu žiadny z účastníkov sporu. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

20. Súd prvej inštancie zamietol žalobu voči žalovanej z dôvodu premlčania uplatneného nároku na náhradu škody a ušlého zisku s poukazom na § 19 ods. 1 a 3 zákona č. 514/2003 Z.z., keď uplatňovaný nárok mala žalobkyňa nadobudnúť na základe zmluvy o postúpení pohľadávky zo 14. októbra 2011, t. j. ešte pred podaním žaloby pôvodnou žalobkyňou, avšak žalobkyňa si nárok uplatnila až 3. júna 2014, doručením súdu návrhu na zmenu účastníkov konania.

21. Odvolací súd na rozdiel od súdu prvej inštancie dospel k záveru, že žalobkyňa nie je v spore aktívne vecne legitimovaná, nie je nositeľom subjektívneho práva o ktorom sa v konaní rozhoduje, pretože k postúpeniu vymáhanej pohľadávky nedošlo.

22. Vecná legitimácia predstavuje hmotnoprávny vzťah účastníka konania k prejednávanej veci a má ju ten, kto je subjektom hmotnoprávneho vzťahu o ktorom sa rozhoduje. Odvolací súd teda za rozhodujúce nepovažoval otázku premlčania nároku, ale otázku nedostatku vecnej legitimácie. Keďže rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádzalo z názoru, že došlo k premlčaniu uplatňovaného nároku, bolo legitímnym očakávaním, že ak sa v odvolacom konaní bude posudzovať otázka vecnej legitimácie, odvolací súd vytvorí žalobkyni procesnú možnosť sa brániť, predpokladom ktorej bude, že odvolací súd splní svoju procesnú povinnosť vyplývajúcu z § 382 C.s.p. Z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie odvolací súd založil svoje rozhodnutie „nečakane“ a nepredvídateľne na iných („nových“) dôvodoch než súd prvej inštancie, pričom žalobkyňa v danej procesnej situácii nemala možnosť namietat správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní. Zo spisu totiž nevyplýva, že by odvolací súd postupoval podľa § 382 C.s.p., a že by si splnil svoju povinnosť vyplývajúcu z tohto ustanovenia, čím porušil práva žalobkyne na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ C.s.p.).

23. Pokiaľ odvolací súd nevyzval účastníka konania v zmysle § 382 C.s.p., aby sa vyjadril k možnému použitiu ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité, a je podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, odňal účastníkovi konania možnosť pred súdom konať v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. (pozn. tento záver bol prijatý občianskoprávnym kolégiom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dňa 16. mája 2011, pozri uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2010 sp. zn. 5 Cdo 322/2009).

24. Na základe zhora uvedeného možno uzavrieť, že v kontexte celého súdneho konania ide o tak závažné pochybenie odvolacieho súdu, ktoré znemožnilo žalobkyni uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. Dovolanie žalobkyne je preto v zmysle citovaného ustanovenia prípustné a zároveň aj dôvodné. Najvyšší súd z týchto dôvodov napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 v spojení s § 450 C.s.p.).

25. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a tiež dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

26. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.